

IN MEMORIAM

Prof. dr. sc. IVAN ZORIČIĆ
(zaslužni profesor Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli)
Pakovo Selo, 26. II. 1937. — Pula, 9. IV. 2018.

Najteže je pisati nekrolog prijatelju. Ovo je valjda osmi put kako ga započinjem. Dozvolit ću si malo osobnih razmišljanja uz njegovu smrt, a i započet ću ovaj nekrolog na neuobičajen način. Obično se krene »nakon kratke/duge i teške bolesti« (misli se na karcinom, galopirajući ili dugotrajni) ili »iznenada« (misli se na moždani ili srčani udar), ili »tragično« (zna se na što se misli) nas je dana toga i toga napustio taj i taj. A ja ću vam, prema riječima profesorova sina, reći točno kako je profesor umro. Ponedjeljak, 9. travnja bio je lijep sunčan dan, idealan za laganu šetnjicu gradom ili prirodom, što je bio dio profesorove skoro svakodnevne rutine. I tog je jutro izišao. Vratio se iz šetnje i kupnje, složio kupljene namirnice u hladnjak, ručno upalio televizor, sjeo za stol, uzeo u ruke daljinski upravljač, otvorio poklopac, izvadio bateriju i zamijenio je novom koju je ujutro kupio. Netom što je zatvorio poklopac, umro je, u hipu, sin (liječnik) pretpostavlja od moždanog udara (obdukcija se u ovakvim slučajevima ne radi jer točan uzrok smrti imao bi samo akademsko značenje). Daljinski je pao na pod, a on je ostao na stolici s glavom naslonjenom na stol. Ispod njega ostao je dovršen posao (vrlo simbolično — nikad nije ostavljao stvari na pola, čak ni umirući!), zadnji posao koji je obavio, zamijenio je bateriju u daljinskom upravljaču koji će funkcionirati barem još dvije godine. Naravno, poslije njega nisu ostale nedovršene ni puno manje banalne stvari od mijenjanja baterije u daljinskom, a koje će trajati puno puno duže od dvije godine! Zanimljivo je, da se u zadnje vrijeme, zapravo sad već moram reći, što mi jako teško pada, malo prije smrti, uz redovito pisanje kolumni o raznim jezičnim pitanjima po časopisima, intenzivnije bavio poviješću vlastite obitelji. Potpuno je završio rukopis koji je posvetio svojim unucima i koji je napisao pod, pretpostavljam, radnim naslovom *Rodoslovlje Zoričića iz Medulina (Davorovo i Natalijino, te Petrino, Filipovo i Vedranovo)*. Riječ je o rukopisu koji obasiže 140 stranica i predstavlja zapravo neku vrst znanstvena rada čiji bi mnogi dijelovi mogli biti uvršteni u ono što nazivamo dobrom književnošću, pa bismo na taj uradak mogli

gledati i kao na pravo pravcato literarno djelo prošarano dokumentarnim sadržajima koji se drže suvremene znanstvene metodologije prikaza i tumačenja. Djelo je vrijedno objavljivanja i pisac ovih redaka obvezao se, uz suglasnost profesorova sina, da taj rukopis uredi i objavi kao još jedan omage dragom nam profesoru. Taj pridjev, drag, uz njegovo ime i te kako stoji jer teško ćete naći nekoga tko ga je poznavao i s njime surađivao, a kome nije bio drag ili pak nekoga kome se zamjerio. Bio je jednostavno takav čovjek, smiren, precizan, pouzdan, dobrohotan, duhovit, čovjek koji ulijeva povjerenje i izaziva poštovanje. Pisac ovih redova ne može se sjetiti da ga je ikad čuo kako više, a bili smo i u prijateljskim i u poslovnim odnosima (u oba njegova dekanska mandata uzeo me je za prodekana za znanost). Rekao sam malo prije da ću si dozvoliti u ovaj nekrolog unijeti i malo osobniju notu pa ću, da ilustriram upravo rečeno, ispričati jednu zgodu kad smo profesorova žena i ja putovali na sastanak Senata u Rijeku (u isto smo vrijeme bili dekani, ona Ekonomskog, ja Filozofskog, i uvijek smo na sastanke Senata išli jednim automobilom — i s njom sam bio dobar, i njoj sam, nažalost, držao nekrolog na komemoraciji). Nešto je kritizirala muža, upravo zbog te njegove mirnoće i blagosti i u jednom trenutku je rekla: »Znate li Vi da se ja s njim nikad nisam posvađala?« Meni je to bilo čudno, prvo da se nikad nije posvađala s mužem i drugo, ako je tako, što ima u tome lošeg, pa sam je malo čudno, preko volana, pogledao. A ona: »Kad o bilo čemu raspravljamo i u trenutku kad ili ja ili sin podignemo glas, on jednostavno istog trena ustane i ode. S tim se čovjekom jednostavno nemaš prilike posvađati! Grozno!« Na jednom od tih putovanja do Rijeke žalila mi se kako joj se ne sviđa da nikada sina pred njim ne pohvali, a on je tada postajao uspješan liječnik u pulskoj bolnici. Inače, prof. je Zoričić bio jako ponosan na svoga jedinca. Često ga je hvalio u našim druženjima uz kavicu. Ja sam znao za sva Davorova napredovanja, postignuća, uspjehe, članke (on mu ih je redovito lektorirao i one zanimljivije bi mi pokazao pa sam ih i ja pročitao; još mi je u sjećanju ostao jedan u kojem se razglaba o nekoj kosti koju su nakon dugo godina izvadili iz maternice neke žene, a ostala je od fetusa davnog pobačaja — shvatili smo čitajući te članke da i oni mogu biti zanimljivi, a ne samo naša humanistika). Govorio je o sinu sa žarom u očima. Nakon onog razgovora sa ženom jednom sam ga pitao kaže li on te stvari koje meni govori i sinu. On me je pogledao i rekao: »Što ću mu to govoriti?« Rekao sam mu da je isti kao i moj otac koji me hvali okolo na sva usta, a mene stalno za nešto kritizira, da je pravi dalmatinski ćaća koji je izvrstan stric, a postane idealan tek kao did. Ne znam je li to utjecalo na njega. Volio bih da jest.

S ponosom mogu i zapravo želim reći da smo prof. Zoričić i ja bili prijatelji. Često smo se viđali po Fakultetu, ja sam tada započinjao s radom na atlasima i on me je naučio kako prepoznati pojedine naglaske, kako zapisivati, na što treba paziti, preporučio (i posudio) mi je literaturu o naglasnim sustavima koju moram proučiti. Obično smo te razgovore vodili u našoj kantini kod tete Nine koje više nema (mislim, kantine više nema, a naša teta Nina uživa zasluženu mirovinu). Malo pomalo počeli smo voditi i drukčije razgovore i ubrzo prešli na ti (naravno, na njegov prijedlog). On, dosta stariji od mene, u neku mi je ruku u pojedinim fazama moga života bio i neka vrst očinske figure. Uvijek me je poticao i usmjeravao, pratio moj rad i iskreno se radovao svakom mom uspjehu. On je prvi čovjek kojeg sam sreo na Fakultetu kad sam došao davne 1984. na razgovor za posao. Dekana nije bilo, pa me je primio prodekan za nastavu. Obavili smo kraći ugodni razgovor i ja sam otišao uvjeren da će me primiti na posao. Tada sam živio u Izoli i, usput, to je bilo drugi put da sam bio u Puli. Vratio sam se doma i otac me pitao kako su me ljudi tamo primili. Ja sam rekao: »Znaš, primio me je prodekan, jedan stariji gospodin jako jako ugodan i fin.« Taj stariji jako jako ugodni i fini gospodin bio je prof. Zoričić koji je tada imao 47 godina (samo što sam ja imao 29!).

Zadnji profesorov nastup u javnosti bio je vođenje predstavljanja drugog izdanja *Istriotskog lingvističkog atlasa* autora ovih redaka i kolegice Barbare Buršić-Giudici, a zanimljivo je da je prije dvadesetak godina prof. Zoričić predstavio i prvo izdanje te knjige. Kako trećeg izdanja ne će biti, možemo reći da je prof. Zoričić otvorio i zatvorio put te naše knjige. Bio je i recenzentom i jezičnim savjetnikom još nekih mojih knjiga. Recenzirao je i predstavio moju prvu pjesničku zbirku, a i zadnje objavljenu, nadam se za sada zadnje objavljenu, povodom mog pedesetog rođendana u knjižari Castropola. U ovom trenutku sve mi to puno znači. Nadam se da ćemo, kada ovo vrijeme prođe, još dugo dugo po policama knjižnica ostati zatvoreni između istih korica, uz nadu da će ih tko ponekad i otvoriti pa da barem na trenutak opet zajedno iziđemo na svjetlost dana.

Ivan Zoričić rodio se majci Cviti i ocu Filipu, kao prvo od sedmero djece, u petak, 26. veljače 1937. godine u Pakovu Selu kod Drniša. Osnovnu je školu završio u Drnišu, gimnaziju u Šibeniku, a diplomirao je hrvatski jezik i književnost (tada se to zvalo studij jugoslavistike) i ruski jezik s pregledom književnosti na Filozofskom fakultetu u Zadru. Bio je jedan od trojice najboljih studenata svoje generacije (drugi je bio pokojni prof. dr. Ivo Mardešić, koji je cijeli radni vijek proveo kao profesor anglistike na Filozofskom fakultetu u Zadru, a pred kraj karijere bio je i dekan Fakulteta). Usput, i ja sam diplomirao na zadarskom Filozofskom fakultetu, pa

nas i to povezuje. Magistrirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a doktorat iz područja filologije stekao je na tadašnjem Pedagoškom fakultetu u Rijeci radom *Naglasni odnosi pakovačkoga govora i dubrovačkog poddijalekta u obzoru potreba normativne akcentologije*. Nakon dolaska u Pulu zaposlio se u Srednjoškolskom centru usmjerenog obrazovanja kao profesor hrvatskog i ruskog i kao zamjenik direktora da bi ubrzo prešao na eksperimentalnu školu Nevena Kirca (danas Osnovna škola Šijana u Puli), a 1970. postaje i njezinim direktorom. Kasnije je predavao na Ekonomskoj školi i pulskoj gimnaziji. Na današnji Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli (najprije Pedagoška akademija, pa Pedagoški fakultet u Rijeci – OOUR nastavne djelatnosti Pula, kasnije Pedagoški fakultet u Rijeci – OOUR znanstveno-nastavne djelatnosti Pula, pa Pedagoški fakultet Sveučilišta u Rijeci, zatim Filozofski fakultet u Puli Sveučilišta u Rijeci koji osnivanjem pulskog sveučilišta postaje Odjel za humanističke znanosti, prethodnik današnjeg Filozofskog fakulteta) dolazi 1978. godine kao vanjski suradnik da bi 1980. stupio u stalni radni odnos, sad se pokazalo doživotni (naime, nakon odlaska u mirovinu do smrti je svakog četvrtka održavao dva sata nastave studentima kroatistike). Docentom je postao 1988., izvanrednim profesorom 1993., redovitim 1999., a u mirovinu je otišao kao redoviti profesor u trajnom zvanju. Predavao je niz kolegija s područja standardnoga hrvatskoga jezika. Pod njegovim mentorstvom mnogi su studenti napisali svoje diplomske radove. Odgojio je i nekoliko vrijednih asistenata, a kao nasljednicu ostavio je dr. Blaženku Martinović, već afirmiranu mladu znanstvenicu, koja je pod profesorovim mentorstvom izradila svoj doktorski rad i koja nakon profesorova odlaska u mirovinu uspješno vodi većinu njegovih kolegija. Osim nastave profesor Zoričić obnašao je i niz voditeljskih dužnosti. Bio je u dva mandata prodekanom za nastavu, od 1984. do 1988., prodekan za znanost, od 1988. do 1990., u dva mandata dekanom Pedagoškog fakulteta u Puli Sveučilišta u Rijeci, od 1994. do 1998., privremeni pročelnik Odsjeka za humanističke znanosti 2007. godine, te predstojnik Odsjeka za kroatistiku do umirovljenja. Posebno valja istaknuti njegova dva dekanska mandata na tada Pedagoškom fakultetu kada je nastavio provoditi u djelo ono što su zacrtali, u vrijeme kad je naš fakultet bio u teškoj egzistencijalnoj krizi, njegova prethodnica zasl. prof. Vera Kos Paliska i on kao njezin prodekan, tj. otvoriti nekoliko novih studija i pretvoriti Pedagoški fakultet u Filozofski. Tijekom njegova prvog mandata njemu kao dekanu i Veri Kos Paliska te meni kao prodekanima uspjelo je, uz pomoć kolega iz Rijeke i Zagreba, otvoriti tri nova studija: kroatistiku, dvopredmetnu talijanistiku i latinski jezik s rimskom književnošću (željeli smo otvoriti i studij grčkog jezi-

ka i književnosti, no nismo uspjeli). Do Filozofskog fakulteta pak dolazi sa mnom kao dekanom te Barbarom Buršić-Giudici i Robertom Matijašićem kao prodekanima. Na tih pet mandata valja gledati kao na jednu cjelinu, kontinuitet i zajedničko djelovanje koje je kasnije, možda zvučim ne-skromno, omogućilo, ili barem uvelike olakšalo postizanje onoga što imamo danas.

Kad se u kroatističkim krugovima spomene dr. Ivan Zoričić prva je asocijacija naglasak. I doista, on je po mnogima, uz Stjepana Vukušića, njegova mentora i suradnika, do smrti bio najkompetentnija osoba za problematiku prozodije hrvatskoga standarda. Na tu je temu objavio niz članaka i tri knjige: *Naglasni odnosi i norme* (1990.), *Naglasak pridjeva u hrvatskome književnom jeziku* (1998.) i u suautorstvu sa Stjepanom Vukušićem i Marijom Grasselli Vukušić, kapitalno djelo hrvatske normativne akcentologije *Naglasak u hrvatskome književnome jeziku* (2007.) koje je poznato i kao 4. svezak velike Akademijine gramatike, a danas se koristi kao referentni udžbenik na svim kroatistikama i u nas i po svijetu. No bavio se on i drugim temama, npr. zavičajnim; izdvajam članke *Jezik Balotine Tijesne zemlje* i *Pogledi Tone Peruška na hrvatski jezik u Istri*. No ono po čemu je poznat najširoj javnosti jest njegovo promicanje hrvatskoga jezika i to prije svega člancima u rubrici *Bilješke o jezičnoj kulturi* u *Glasu Istre* i u *Vjesnikovu Jezičnom savjetniku* gdje je objavio dvjestotinjak sastavaka o najrazličitijim pravopisnim i općenito gramatičkim problemima hrvatskoga jezika, a na pulskom radiju snimio je osamdesetak emisija pod zajedničkim naslovom *Hrvatski na našem radiju*. Na tu je temu objavio i dvije knjige: *Hrvatski u praksi* (1998.) i *Tragom jezičnih nedoumica* (2004.). Surađivao je na više znanstvenih projekata MZ, a 2003. dobio je projekt *Hrvatsko standardno naglašavanje u hrvatskome književnom jeziku* koji je uspješno priveo kraju. Na žalost, svoje radove uglavnom nije unosio u Hrvatsku znanstvenu bibliografiju, a sada nema vremena da se svi popišu i pobroje (ostavljam to njegovim asistentima, možda za onu knjigu koju sam gore spomenuo), pa ću se poslužiti podacima od prosinca 2011. iz časopisa *Tabula* br. 9 (*Tabula* je časopis Filozofskog fakulteta u Puli) posvećenog Ivanu Zoričiću povodom njegova 75. rođendana. Od 5. do 10. stranice nalazimo iscrpan popis njegovih objavljenih radova koji obasiže 231 jedinicu (od toga 6 knjiga). Osim toga recenzirao je, lektorirao, uredio i prikazao veliki broj knjiga najrazličitijih tematika, od jezičnih, povijesnih pa do literarnih uradaka. Često je i javno nastupao predstavljajući knjige svojih kolega ili pojedine jezične teme. U više je navrata bio predsjednikom Vijeća za knjigu grada Pule. Sudjelovao je u obnavljanju Matice hrvatske u Puli, a najzaslužniji je da je u Puli pokrenut rad Hrvatskog filološkog društva. Svakako čovjek koji je ostavio traga

i u svojoj sredini a i puno puno šire. Bio je zaljubljenik u hrvatski standard koji je mnoga rješenja za razne probleme na koje je nailazio tražio u hrvatskom dijalektalnom blagu, što je zapravo i jedini pravi put, jer što je jezik nego njegovi dijalekti. Na nacionalnoj razini ističemo njegovo članstvo u Znanstvenom povjerenstvu Nacionalne zaklade za znanost i, nadasve, u Vijeću za normu hrvatskoga standardnoga jezika koje je 2005. utemeljilo tadašnje Ministarstvo znanosti, a koje je vodio jedan od najuglednijih svjetskih jezikoslovaca, akademik Radoslav Katičić, da bi ga neslavno bez ikakva obrazloženja brutalno ukinuo ministar Jovanović. Dozvolite mi jednu malu digresiju. Vjerojatno danas svi u Hrvatskoj znaju tko je bivši ministar Jovanović, a za Katičića je čulo puno puno manje Hrvata. Isto tako, vjerojatno nema čovjeka na svijetu koji nije čuo za Williama Shakespearea, a da ih pitate tko je vladao Engleskom u vrijeme njegova rođenja ili smrti teško da biste dobili odgovor (za vašu informaciju, kad se rodio vladarica je bila Elizabeta I., a u vrijeme smrti Jakov I.). A u Shakespeareovo doba svi su znali i za Elizabetu i za Jakova, a vrlo malo Engleza znalo je za velikog dramskog pisca (kako kaže Mate Maras, nema većeg od Shakespearea). Pa zaključite sami. Profesor Zoričić u tom je Vijeću aktivno surađivao i ostavio svoj prepoznatljivi pečat u mnogim predloženim rješenjima. Ta je problematika i mene jako zanimala pa smo nakon što bi se vratio iz Zagreba u mom kabinetu dugo raspravljali o temama koje su bile na dnevnom redu. I ja sam iznosio svoje mišljenje. U mnogim se stvarima nismo uvijek slagali, na primjer on je zagovarao pisanje neću, a ja sam tvrdio da je bjelodano da su to dvije riječi, pa da treba ne ću, on je, kao i velika većina hrvatskih kroatista, bio za pravopis tipa manje-više kakav imamo, a ja sam želio što etimološkiji pristup jer mislim da tako korisnik jezika ima bolji osjećaj za jezik (svaki Slovenac npr. zna da je u osnovi glazbe glas jer piše *glasba*, a koliko Hrvata to zna itd. itd.). Naravno, oko mnogo stvari smo se i slagali: ni on nije bio za dvojnosti i trojnosti u pravopisu, i on bi dozvolio i mediteranski naglasak uz štokavski. O pravopisu smo često razgovarali i telefonom, obično kad bih ja gdje zapeo. Sjećam se da sam u jednom članku trebao ukositi dativ moldavskog grada *Chişinău* (nisam htio rabiti rusku varijantu Kişnjev što mi je on predložio, jer to nije u našoj tradiciji — usput, danas bih) pa smo nakon sat vremena zaključili da bi najbolje bilo da izbjegnem dativ i okrenem rečenicu tako da ime grada ostane u nominativu i na koncu smo je zajedno baš dobro složili. U tim sam razgovorima od njega jako puno naučio o standardu, o odnosu standarda i dijalekata, njegovi su argumenti uvijek bili besprijekorni i razumljivi. Zbog njegovih zasluga za pulsko visoko školstvo i znatan utjecaj na hrvatsku kroatistiku Senat Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli nakon umirovljenja 2007. godine

dodijelilo mu je počasno zvanje *professor emeritus*. Postao je prvi zaslužni profesor našeg mladog sveučilišta.

Sve u svemu, profesor Zoričić lijepo je i časno prošao kroz svoje vrijeme (naravno, uz neke tragedije koje se gotovo ni u kojem životu ne mogu izbjeći), imao je uspješnu i plodnu, potpuno zaokruženu karijeru, puno je svoga znanja prenio mladima i na koncu, ne manje bitno, bio je divan sin, brat, otac, muž, djed, stric, prijatelj i kolega, rado viđen u svakom društvu. Kaže se da kad čovjek umre, nastavi živjeti onoliko koliko traje u sjećanjima svojih najbližih i onih koji su ga poznavali, no on je jedan od onih sretnika koji će i kad svi upravo spomenuti utonu u vječnost i dalje nastaviti svoj život — u bilješkama na dnu stranice znanstvenih radova nekih novih Zoričića koji se tek trebaju roditi.

Goran Filipi